Galatimeşhur Hakkındaki Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Ceyda Gökdemir

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8861-7587>

Yüksek Lisans Öğrencisi / Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi
Anabilim Dalı, Kütahya – TÜRKİYE

Prof. Dr. Fulya Topçuoğlu Ünal

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3981-9841>

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Kütahya –
TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 14.06.2021

Kabul: 15.09.2021

On-line Yayın: 28.09.2021

Anahtar Kelimeler

Galatimeşhur

Dil Yanlışları

Öğretmen Görüşleri

Galat

Türkiye Türkçesi

Araştırma Makalesi

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.51776>

Öz

Galatimeşhur, dilin gerek kendi içerisinde geçirdiği değişim ile gerekse farklı diller ile olan etkileşiminin doğal bir sonucu olarak çeşitli sözcüklerin ya da kalıp ifadelerin dile yanlış bir biçimde yerleşmesi ve böylelikle yaygın bir kullanım alanı kazanmasıdır. Yanlış oluşlarına önem verilmeden yaygın bir şekilde kullanılan bu dil yanlışlarının dile köklü bir şekilde yerleşmiş olması onların asıl anlamlarını unutturmuş ve yanlış biçimlerinin doğru gibi algılanması sonucunu doğurmuştur.

Bu araştırmanın amacı günümüz Türkiye Türkçesindeki galatimeşhurların genel anlamda incelenmesine ve çeşitli cinsiyet, yaş, branş ve mesleki tecrübedeki öğretmenlerin galatimeşhurlara olan farkındalıklarının belirlenmesine ve değerlendirilmesine dayanmaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu araştırmaya gönüllü olarak katılan Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ve Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapmakta olan farklı branşlardaki 100 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmada öğretmenlerin galatimeşhurlara dair farkındalıklarının belirlenebilmesi amacı ile çeşitli cinsiyet, yaş, branş ve mesleki tecrübedeki öğretmenlerin meşhur galatlara yönelik görüşleri alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır. Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Kod ve temalar oluşturularak bulgular yorumlanmıştır. Öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda galatimeşhurların dile işlediği ve dil için bir bozukluk olarak görülse bile doğru kullanımının tercih edilmediği sonucuna ve öğretmenlerin galatimeşhurlara yönelik yüksek bir farkındalığa sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Gökdemir, C. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2021). Galatimeşhur Hakkındaki Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(86): 47-63.

A Review on Galatimeşhur and Teacher's Opinions

Ceyda Gökdemir

Master Student / Kutahya Dumlupınar University, Institute of Educational Sciences, Department of Turkish Education, Kutahya – TURKEY

Prof. Dr. Fulya Topçuoğlu Ünal

Kutahya Dumlupınar University, Faculty of Education, Department of Turkish Education, Kutahya – TURKEY

Article History

Submitted: 14.06.2021

Accepted: 15.09.2021

Published Online: 28.09.2021

Keywords

Galatimeşhur
Mistakes in the Language
Teachers' Opinions
Galat
Turkish

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.51776>

Abstract

"Galatimeşhur" is various words or phrases' wrongly gaining a widespread usage area as a result of the change in the language itself and as a natural result of its interaction with different languages. Mistakes in the language, which are widely used without giving importance to their being wrong, are deeply rooted in the language, have made us forget their original meanings and resulted in the wrong forms being perceived as correct.

The aim of this research is based on the general examination of the Galatimeşhur in today's Turkish and the determination and evaluation of the awareness of the teachers of various gender, age, branch, professional experience.

In this study, qualitative research methods and techniques were used. The work group of the research consists of 100 teachers from different branches, working voluntarily in the Ministry of National Education and in various provinces of Turkey. In the research, teachers' opinions about the Galatimeşhur were asked in order to determine and evaluate their awareness about the Galatimeşhur taking into account the variables such as gender, age, branch, professional experience. For this purpose, using semi-structured interview method, data have been collected. The data collected in the research have been analyzed with the content analysis method. The evidences have been interpreted by creating codes and themes. In accordance with the opinions gathered from the teachers, it was concluded that even if it is seen as a problem for the language, Galatimeşhur are not used correctly, and the teachers do not have a heightened awareness of them.

GİRİŞ

Dünya tarihinde hemen her dil gerek kendi içinde gerekse dış etkenler vesilesiyle zaman içinde çeşitli değişikliklere uğrar. Bu değişimin süreklilik arz etmesiyle dilde dönüşüm yaşanır. Diller için yaşanan bu evrim süreci dilin tabiatının bir getirisi olarak nitelendirilebilir.

Özellikle dil bilgisi bakımından yaşanan değişim biçim, ses bilgisi, sözcük dizimi, anlam bilimi gibi dil bilgisinin kollarında gerçekleşmektedir. Değişimin diğer yönü ise etkileşimde bulunan yabancı dillerle yaşanmaktadır (Uygun, 2019: 6).

Türkçenin de tarihî seyir içinde pek çok değişime uğramış bir dil olduğu bilinen bir gerçektir. Diller arası gerçekleşen bu alışverişten Türkçe de bir hayli etkilenmiştir. Türkçe de bu değişim ve dönüşümlere adaptasyon sürecinde her dilde olduğu gibi kendi dil yapılarında bazı yeni mekanizmalar doğurmuş, etkileşimde bulunduğu dilden türettiği bu yeni oluşumların yanlış adapte edilen kısımları genel manada dil yanlışlığı olarak ifade edilmiştir.

Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlük'te *galat* maddesinin birinci anlamı “*yanlış kelime veya söz*” olarak belirtilirken ikinci anlam olarak “*yanılma*” verilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2011: 899). *Galat* sözcüğü dilimize Arapçadan girmiş olup “yanlış” anlamını karşılamakta, *galatât* sözcüğü ise çoğul anlam vererek “yanlışlar” anlamına karşılık gelmektedir. Dilsel yanlışlıklar dilin kendine özgü yapısı ile bünyesine kattığı yeni biçimler arasında doğan doğru-yanlış ikilemi olarak belirtilmiş ve dönemsel olarak süregelen bu yanlışlıklar Osmanlı Türkçesinde dönemin ileri gelenleri tarafından *galat* kavramıyla isimlendirilmiştir (Uygun, 2019: 6). Bununla birlikte *galat*, tarihî süreçte başka dillerden ana dile girerek ses, biçim ve anlam vb. yönünden değişiklik gösteren ifadeleri belirtmek için kullanılan bir terimdir (Eminoğlu, 2011: 1022). Benzer anlamlara karşılık gelen ve yine benzer kullanım alanına sahip “*galatımeşhur*” ve “*galat-ı fâhiş*” kavramları gibi başka tabirler de mevcuttur. TDK Türkçe Sözlük'te *galatımeşhur*, “yaygınlaştığı için yanlışlığına önem verilmeden kullanılagelen söz, deyim, terim, yaygın yanlış” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2011: 899). Kaçalin'e (1996: 300) göre, “Yanlış olduğu hâlde herkesçe benimsenip kullanılan kelimelere *galatımeşhur*, hiçbir şekilde kullanımı uygun görülmeyen kelimelere de *galat-ı fâhiş*” denilmiştir. Şahin'e (2011: 420) göre ise toplumsal olarak gelişim gösteren dillerin, bazen dil kuralları dâhilinde bazense bireylerin dil dizgelerinin kullanımında yani sözcüklerde oluşup yaygınlaşan ve yaygınlaştığı için de yanlışlığı üzerinde durulmaksızın kullanılan çeşitli ifadeleri *galatımeşhur* olmuştur.

İncelemeye tabi tutulan *galat* unsurların daha çok yabancı dilden gelen alıntılar üzerinde yoğunluk göstermesiyle beraber her ne şekilde meydana gelmiş olursa olsun dildeki bir bozukluk olarak görülmesi araştırmacıların bir kısmının savunduğu bir görüştür. Toparlı'ya (1996: 607) göre ister ana kaynaklı ister yabancı dilden gelmiş olsun özgün hâliyle kullanılmayan her türlü sözcük ve sözcük grubu *galattır*. Bu görüşe karşıt söylenegelen bir deyiş ise şu şekildedir: “*Galatımeşhur* lügat-ı fasihten evladır.” Anlamca yaygın kullanım alanı kazanmış yanlışın doğru ifade edilen sözcüklerden daha üstün geldiğini karşılamaktadır (Eminoğlu, 2011: 1022). Bir başka deyişle doğrunun yerini almış yanlışlar unutulmuş ve bilinmesi güç doğrulara yeğlenmelidir (Halıcı, 2018: 273).

Galatlar genel itibarıyla karmaşık bir yapı algısı sunmaktadır ve araştırma sahasında da belli başlı sınıflandırmalar altına girmiştir. Dilimize yerleşen *galat* sözcüklerin yapı özelliklerine bakıldığında iki farklı biçimde incelendiği görülmektedir: sözcük yapısı ve söz öbeği yapısı. *Galatlar* üzerine yapılan inceleme ve araştırmaların da belirtilen bu iki yapı üzerinden şekillendiği görülmektedir (Yavuz, 1989; Kaçalin 1996; Kültürel, 2008). Bahsi geçen bu yapıların hangi düzeylerde (ses bilgisel, biçim bilgisel, söz dizimsel ve anlam bilimsel) bulunduklarının yanı sıra *galatların* hangi kökenden (Arapça, Farsça, Türkçe veya Batı) geldikleri hususu da önem arz eden bir başka özelliktir (Uygun, 2019: 30).

Galatla ilgili çalışmaların tarih olarak 15. ve 16. yüzyıllara dayandığı bilinmekle beraber

Arapça-Farsça belirli ifadelerin galatlaştırılmasına uyarı ve tepki niteliğinde ilk risâleler 16. yüzyılda kaleme alınmıştır (Dağlar, 2008: 188). 19. yüzyıl itibarıyla galat kelimeler ile ilgili çok sayıda çalışma yapılmış, doğru-yanlış listeleri oluşturulmuş ve kitap, sözlük gibi eserler yayınlanmıştır (Eminoğlu, 2011: 1023). Galat sözcüklerin derlenip toplanarak bir araya getirilmesiyle bu unsura özgü sözlükler ortaya çıkmıştır. Develi (1997) bu sözlükleri “galatât defterleri” olarak adlandırırken Kaçalın (1996) ise “galat sözlükleri” olarak isimlendirmiştir. Galat sözlükler genel bir biçimde incelendiğinde birbirlerinden pek farklılık göstermemektedir. Bir önceki eserin kapsamca genişletilmesi gibi amaçlarla ele alındıklarından birbirleriyle benzerlik göstermektedirler. Ayrıca bu eserler doğru bilinen yanlışları göstermesi, dilin öz yapısını unutturmaması ve sözcüklerin ne çeşit değişikliklere uğramış olduğunu belirtmesi yönüyle önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde bu eserlerin tespit edici kaynaklar olma özelliğiyle birlikte Türk dili tarihi açısından da önemli bir yere sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Galatlar genel anlamda dil bilgisel yapılarına, kökenlerine ve galatât sözlüklerinde ele alınma durumlarına göre çeşitli açılardan değerlendirilerek incelenmiştir. Araştırmacılar galatları ele aldıkları çalışmalarında farklı sınıflandırmalar yaparak konunun sistematüğini oluşturmaya çalışmışlardır. Yapılan sınıflama çeşitlerinden bir tanesi de yanlış olduğu hâlde herkes tarafından benimsenen kelimeler (galatimeşhur) olmuştur. Bahsi geçen sözlükler ve bunlar üzerine yapılan çalışma ve incelemelerde günümüz Türkçesinde kullanılan meşhur galatlara örnekler sunabilmek için bu alanda yapılmış çeşitli çalışmalar incelenmiş ve içlerinden bir kısmı en yaygın kullanılanlarına dikkat edilerek örnek teşkil etmesi için bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Bu sınıflandırma noktasından yola çıkarak en fazla benimsenen ve kullanılanların göz önüne alınması suretiyle verilebilecek çeşitli örnekler şu şekildedir:

Farsça kökenli tekil hâli “bahar” olan sözcüğün çoğul hâli ise “baharat”tır. Zaten çoğul olan bu kelimeyi günümüzde “baharatlar” olarak kullanmak galatimeşhura bir örnektir. Nakliyat, hayvanat, teslimat, hasılat, gidişat, inşaat, sakat, edebiyat, meşrubat gibi sayısı çoğaltılabilecek bu kelimeler de çokluk eki getirilmesiyle oluşan meşhur galatlara örnek verilebilir. Arapça ve Farsça kökenli bu sözcükler tekil hâlleri farklı olmasına rağmen dilimizde /-ât/ ekinden sonra /-lar/ çokluk ekini alarak galat hâline gelmiştir (Ayverdi, 2005; Toparlı, 1985; Kültürel, 2008; Halıcı, 2018). Bu değişim ve dönüşüm süreci literatürde “cem’i müennes” (/ -At/) kelimelere /-lar/ çokluk eki getirilmesiyle yapılan meşhur galatlar) olarak geçmektedir.

Kökeni hem Arapça hem Farsça olabilen bu gruptaki sözcüklerin tekil hâlleri ve çoğul hâlleri farklıdır. Örneğin, Arapça kökenli ve tekil hâli “varak” olan sözcüğün çoğul hâli “evrak”tır. Günümüzde zaten çoğul olan evrak sözcüğüne çokluk eki getirerek “evraklar” şekliyle kullanmak meşhur bir galattır. Hukuk, ısrar, akraba, akran, ahabap, esnaf, eşya kelimeleri de bu değişim türüne verilebilecek örneklerdendir. Bu tür Arapça ve Farsça kökenli sözcükler bükümlenerek kırık çokluk hâline geldikten sonra dilimizde /-lar/ çokluk ekini alarak galata dönüşmüşlerdir (Ayverdi, 2005; Toparlı, 1985: 173-174; Halıcı, 2018). Bu yolla değişime uğramış galatlar literatürde “cem’i mükesser (kırık çokluk) kelimelere “/-lar/” çokluk eki getirilmesiyle yapılan meşhur galatlar” ismiyle yer almaktadır.

Bir başka sınıflandırma ise zaman içinde söyleyişin bozularak galatlaştığı atasözü ve deyimlerdir. “Ana gibi yâr, Bağdat gibi diyar olmaz.” atasözünde geçen “ana” kelimesi aslında “ane” şeklindedir. Ane’nin ise Bağdat yakınlarında meşhur olmuş bir uçuruma verilen isim olduğu bilinmektedir (Halıcı, 2018). “Zürafanın düşkünü, beyaz giyer kış günü.” olarak bilinen bu atasözümüzde ise zürafa kelimesi galattır. Doğrusu “zürefa”dır ve zürefa zarif kelimesinin çoğuludur (Arıkan, 2015).

Deyimlere baktığımızda ise “elinin körü” olarak bilinen galatın aslında “ölünün kûru” olması

dikkat çekmektedir. Buradaki kûr ise “mezar” demektir. Bir başka örnek ise “enikonu” dur. Bu galatimeşhurun doğrusu ise “önü sonu”dur (Kültürel 2008: 73-77).

Yabancı dilden alınan kelimelerin ana dile yerleşme sürecinde anlamını kaybederek başka anlamlara karşılık gelmesi bir başka galatı sınıflandırmasıdır. Arapça kökenli kibar kelimesi aslında “büyükler, ulular” anlamına sahipken Türkçede “ince, nazik” anlamlarında kullanımı yaygınlık kazanmıştır (Korkmaz, 2007). “Bakkal” sözcüğü ise yine Arapça kökenli olup “yalnızca sebze satan esnaf” anlamına gelmekteyken günümüzde “yiyecek, içecek vb. maddeleri perakende olarak satan kimse” anlamını kazanmıştır (Kültürel 2008: 31). Bir başka örnek ise anlam genişlemesine uğrayarak dile yerleşen “battal” sözcüğüdür. Arapçada hükümsüz, işlemez anlamında kullanılan kelime Türkçede “kolay kullanılamayacak kadar büyük, geniş” anlamına sahip olmuştur (Özer, 2019: 212).

Farsça ve Arapça kelimelerle oluşturulan bu tamlamalar ve birleşik kelimeler zaman içinde kalıplaşarak ve ufak anlam bozulmaları geçirerek galatimeşhur olmuşlardır. Özetle bu galatılar birleşme sonucu ortaya çıkmıştır. (Toparlı 1996: 611-613; Kültürel, 2008; Halıcı, 2018). “Kazı” ve “asker” Arapça kökenli olup iki ayrı kelime iken dilimizde kazasker şeklinde kullanımı yaygınlık kazanmıştır. Çadır aslen Farsça kökenli olup “çâ” ve “der” in birleşimiyle günümüze çadır olarak gelmiştir (Halıcı, 2018).

Günlük dilde sıkça karşılaşılan galatimeşhurlar Türkçenin evrim sürecinin günümüze bir yansımasıdır. Genel olarak edebiyat araştırmacılarının yoğunlaştığı bu alanda Türkçe eğitime yönelik yapılmış bir çalışmaya rastlanmamış olması bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Gündelik hayatta yadsınamayacak düzeyde kullanılan bu galatimeşhurları genel bir bakışla incelemek ve çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenlerin bu galatlara karşı farkındalıklarını çeşitli değişkenler açısından tespit etmek araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1. YÖNTEM

1.1 Model

Araştırmada çeşitli branşlarda görev yapmakta olan öğretmenlerin galatimeşhurlara olan farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanarak öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma nitel araştırma yöntemine göre yapılandırılmıştır. Nitel araştırma, Yıldırım ve Şimşek’e (2018: 41) göre, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmaktadır.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu araştırmaya gönüllü olarak katılan, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Türkiye’nin çeşitli illerinde görev yapmakta olan, farklı branşlardaki 100 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların 57’si kadın, 43’ü erkektir. Katılımcılar 23 ile 62 yaş aralığında dağılım göstermektedirler. Katılımcılar 11 farklı branştan olup bu branşlar; Türkçe, sınıf, sosyal bilgiler, Türk dili ve edebiyatı, fen bilimleri, İngilizce, felsefe, din kültürü ve ahlâk bilgisi, rehberlik, matematik ve bilişim teknolojileri öğretmenliklerinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki tecrübeleri ise 1 yıl ile 43 yıl arasında değişmektedir.

1.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada öğretmenlerin galatimeşhurlara dair farkındalıklarının belirlenmesi ve meşhur galatlara yönelik öğretmen görüşlerinin alınması amaçlandığından yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlamıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanmış olup çevrim içi ortamda Google Formlar üzerinde geliştirilen ve alan uzmanı bir akademisyen ve 5 Türkçe öğretmenin görüşleri doğrultusunda yapılandırılan 6 adet kısa yanıtı cevap gerektiren bir yarı yapılandırılmış görüşme

formu araştırmada kullanılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda formun başına galatimeşhurun tanımı eklenmiştir. Görüşme formu, WhatsApp, Telegram, Instagram, Gmail olmak üzere dört farklı iletişim kanalı üzerinden paylaşılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir:

1. "Galatimeşhur"un ne olduğu hakkında bir bilginiz var mıydı? Varsa nasıl bir bilginiz vardı? Kısaca açıklayınız.
2. Bildiğiniz galatimeşhurlara örnekler veriniz.
3. Doğrusunu öğrendiğinizde sizi en çok şaşırtan galatimeşhurlar nelerdir?
4. Sizce galatimeşhurlar neden ve nasıl ortaya çıkmıştır?
5. Galatimeşhurlar dilimiz için bir zenginlik midir yoksa dili yozlaştıran bir bozukluk mudur? Düşüncelerinizi açıklayınız.
6. "Göz var, nizam var- zürafanın düşkünü, beyaz giyer kış günü- boylu poslu- mesire yeri- eninde sonunda- aptala malum olur- kazasker- ateş olsa cürmü kadar yer yakar- kelli fellimütevazi" galatimeşhurlarından bildiklerinizin doğru kullanımlarını aşağıya yazınız.

1.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde içerik analizinden faydalanılmıştır. "İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır." (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242). İçerik analizi sürecinde güvenilirliği sağlamak için araştırmacıların yaptığı analiz ile alanında uzman 2 dış değerlendiricinin yaptığı analizler karşılaştırılmış, çıkan sonuçlara göre veriler tablolastırılarak frekans ve yüzdelikler belirlenmiş, kod ve temalar oluşturularak yorumlanmıştır.

2. BULGULAR

Araştırma sürecinde toplanan bulgular 6 başlık hâlinde sunulmuştur. Öğretmenlerin galatimeşhurlar hakkında nasıl bir bilgiye sahip oldukları, bildikleri galatimeşhurlara verebilecekleri örneklerin neler olduğu, doğrusunu öğrendiklerinde onları en çok şaşırtan galatimeşhurların hangileri olduğu, öğretmenlere göre galatimeşhurların ortaya neden ve nasıl çıktığı, galatimeşhurların dilimiz için bir zenginlik mi yoksa dili yozlaştıran bir bozukluk mu olduğu sorularının cevaplanması araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır. Elde edilen veriler çeşitli değişkenler bağlamında (cinsiyet, yaş, branş ve mesleki tecrübe) ele alınarak yorumlanmıştır. Tablo 1'de katılımcıların demografik özellikleri belirtilmiştir:

Tablo.1 Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

Değişkenler	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	57	57,0
	Erkek	43	43,0
Yaş	23-33	73	73,0
	34-43	21	21,0
	44-62	6	6,0
	Türkçe	53	53,0
	Sınıf	10	10,0
	İlköğretim Matematik	8	8,0
	Sosyal Bilgiler	5	5,0

Branş	Türk Dili ve Edebiyatı	5	5,0
	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	5	5,0
	Fen Bilimleri	5	5,0
	İngilizce	3	3,0
	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	3	2,0
	Felsefe	2	1,0
	Bilişim Teknolojileri	1	
Mesleki Tecrübe (Yıl)	1-10	80	80,0
	11-20	14	14,0
	21-30	3	3,0
	31-40	2	2,0
	40 yıl üzeri	1	1,0

Tablo 1’de yer alan, çalışma grubuna ait özelliklere bakıldığında katılımcıların %57’sinin kadın, %43’ünün erkek öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların yaşları 23 ile 62 arasında çeşitlilik gösterirken 23-33 yaş aralığındaki katılımcılar araştırmanın %73’ünü oluşturmaktadır. 34-43 yaş aralığındaki katılımcılar %21, 44-62 yaş aralığındaki katılımcılar ise %6’lık bir dilimi oluşturmaktadır. Araştırmaya toplamda 11 farklı branştan katılım sağlanmıştır. Bu branşlardan Türkçe öğretmenliği %53 ile en yüksek orana sahiptir. Daha sonra sırasıyla, sınıf öğretmenliği %10; ilköğretim matematik öğretmenliği %8; sosyal bilgiler, Türk dili ve edebiyatı, din kültürü ve ahlâk bilgisi ve fen bilimleri öğretmenliği %5; İngilizce ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenliği %3; felsefe öğretmenliği %2; bilişim teknolojileri öğretmenliği branşı ise %1 katılım oranına sahiptir. Son olarak katılımcıların yıl bazındaki mesleki tecrübeleri 1 ile 40 yıl üzeri arasında değişiklik göstermektedir. 1-10 yıl arasında mesleki tecrübeye sahip katılımcılar araştırmanın %80’ini oluşturmaktadır. Daha sonra sırasıyla 11-20 yıl arası mesleki tecrübeye sahip katılımcılar %14; 21-30 yıl arası mesleki tecrübeye sahip katılımcılar %2; 40 yıl üzeri mesleki tecrübeye sahip katılımcılar ise araştırmanın %1’ini oluşturmaktadır.

2.1 Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlere galatimeşhurlar hakkındaki bilgilerinin ne olduğu sorulmuştur. Araştırmanın birinci alt problemini “Galatimeşhurun ne olduğu hakkında bir bilginiz var mıydı? Varsa nasıl bir bilginiz vardı? Kısaca açıklayınız.” sorusu oluşturmaktadır. Alınan cevaplardan elde edilen veriler sınıflandırılmış; yüzde, frekans hâlinde ve araştırmaya katılan öğretmenlerden bazılarının yanıtları “Ö” şeklinde kodlanarak Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2. Öğretmenlerin galatimeşhurlar hakkındaki bilgileri

	f	%	Yanıtlar
Vardı	56	56,0	Ö.67: “Halk arasında yanlış bilinen sözcük ya da sözcük grupları olarak bilmekteydim.” Ö.33: “Evet vardı. Toplumda yaygın olarak kullanılan dil yanlışları olduğunu biliyordum. Öyle bir benimsenmiş ki doğrusunu garipsediğimiz kullanımlar.” Ö.78: “Vardı. Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin ya da eklerin yanlış kullanılması. Türkçe kelimelere Farsça ek getirerek ya da Farsça Arapça sözcüklere bazı ekler getirilerek yanlış anlam doğması. Farsça ya da Arapça sözcüklerin yanlış telaffuzu.”

Ö.75: "Meşhur dil yanlışları yani yaygın dil yanlışları şeklinde öğrenmiştim. Örneğin: çaydanlık sözcüğündeki -dan eki aslında -lık ekinin yerine geçer. Bu nedenle yanlış bir kullanımdır."

Kısmen	14	14,0	<p>Ö.47: "Terim olarak 'galatimeşhur' anlamını araştırmamıştım. Fakat anlamı bildiğim bir konuymuş. Kendim de bizzat günlük hayatta bu gibi durumlarla karşılaşıyorum."</p> <p>Ö.50: "Evet vardı ama bunlara galatimeşhur denildiğini bilmiyordum. Bazen derslerde atasözlerini işlerken üzerinde durup doğrularının ne olduğunu tartışırız."</p> <p>Ö.7: "Doğru bilinen yanlışlar olarak isimlendirmiştim ancak galatimeşhur olarak adlandırıldığını şimdi öğrendim."</p> <p>Ö.76: "Bu kelimeyi daha önce duymamıştım. Ama açıklama kısmında anlamını okuyunca aslında tanıdık olduğunu anladım."</p>
Yoktu	30	30,0	<p>Ö.63: "Bu terimi şu an öğrendim."</p> <p>Ö.100: "Galatimeşhur kelimesini bu anket ile öğrendim."</p> <p>Ö.66: "Hiçbir fikrim yoktu."</p> <p>Ö.97: "Bir bilgim yoktu."</p>

Tablo 2'de yer alan bulgulara göre katılımcıların %56'sı galatimeşhur hakkında daha önceden bir bilgisi olduğunu belirtirken %14'ü "kısmen" cevabını vermiştir. Katılımcıların %30'u ise galatimeşhur hakkında bir bilgisinin olmadığı yönünde görüş belirtmiştir. %56'lık kesim galatimeşhurları dil yanlışları, yanlış kullanımlar, yanlış bilinen sözcük ve sözcük grupları olarak nitelendirirken "kısmen" cevabını veren katılımcılar form başında verilen tanımdan hareketle aslında galatimeşhurun anlamını bildiklerini fakat galatimeşhur şeklinde isimlendirildiğini bilmediklerini dile getirmişlerdir. Galatimeşhur hakkında bir bilgilerinin olmadığını belirten katılımcılar ise bu terimi ilk kez duyduklarına ya da hiçbir fikir sahibi olmadıklarına yönelik yanıtlar vermişlerdir.

2.2 İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacını öğretmenlerin bildikleri galatimeşhurlara örnekler vermesi oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular Tablo 3'te belirtilmiştir:

Tablo 3. Öğretmenlerin galatimeşhur örnekleri

Temalar	f	%
Ane/ana gibi yâr Bağdat gibi diyar olmaz	25	25,0
Eşek hoşaftan / hoş laftan ne anlar	21	21,0
Göz var izan/nizam var	18	18,0
Sus/su küçüğün söz büyüğün	15	15,0
Diğer	11	11,0
Bilmiyorum	10	10,0

Öğretmenlerin bildikleri galatimeşhurlara vermiş oldukları örneklerin %25'lik ve en büyük dilimini "Ane/ana gibi yâr Bağdat gibi diyar olmaz." atasözü oluşturmaktadır. Akabinde öğretmenlerin %21'inin örnek vermiş olduğu bir diğer galatimeşhur ise "Eşek hoşaftan / hoş laftan ne anlar." atasözü olmuştur. Öğretmenlerin %18'i "Göz var izan/ nizam var." örneğini, %15'i "Sus/su küçüğün söz

büyüğün." örneğini vermiştir. Bunlar dışında başka galatimeşhur örnekleri sunan öğretmenler %11'lik, bilmedikleri için örnek veremeyeceklerini belirtenler ise %10'luk bir dilimi oluşturmaktadırlar. Diğer kategorisindeki öğretmenlerin vermiş oldukları örnekler bakılacak olursa Ö.33, "Boylu poslu (boylu boslu), eninde sonunda (önünde sonunda), 'Su uyur, düşman uyumaz.' (Sü uyur, düşman uyumaz.)" şeklinde örnekler verirken Ö.80, "'Boy bos' yerine 'boy pos' kullanılması. Cinnet getirmek yerine cinnet geçirmek kullanılması." şeklinde örnekler vermiştir.

2.3 Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacını oluşturan "Doğrusunu öğrendiğinizde sizi en çok şaşırtan galatimeşhurlar nelerdir?" sorusuna ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir:

Tablo 4. Öğretmenlerin doğrularını öğrendiklerinde en çok şaşırdıkları galatimeşhurlar

	f	%	Yanıtlar
Yok	12	12,0	Ö.88: "Bilemiyorum" Ö.83: "Yok çok bir bilgim de yok aslında." Ö.69: "Aklıma gelmiyor şu an." Ö.12: "Yok."
Eşek hoşaftan/ hoş laftan ne anlar	17	17,0	Ö.35: "Eşek hoşaftan ne anlar değil eşek hoş laftan ne anlarmış." Ö.92: "Eşek hoşaf/ hoş laftan ne anlar."
Ane/ana gibi yâr Bağdat gibi diyar olmaz	10	10,0	Ö.60: "Ana gibi yâr Bağdat gibi diyar olmaz aslı ane gibi yâr Bağdat gibi diyar olmazdır ane yüksek dağlık yerdir yâr uçurum demektir ama kullanım değişmiş." Ö.75: "Ana gibi yâr baba gibi diyar olmaz.>Ane gibi yâr Bağdat gibi diyar olmaz."
Sıhhatler/saatler olsun	6	6,0	Ö.47: "saatler olsun" sözünün yanlış olup doğrusunun "sıhhatler olsun" olması beni çok şaşırtmıştı. Çocukken sürekli 'saatler olsun' derdim. Ö.45: "Çocukken sıhhatler olsun cümlesini saatler olsun olarak biliyordum."
Diğer	55	55,0	Ö.21: "Baldız baldan tatlıdır değil daldız baldan tatlıdır. Güzele bakmak sevaptır değil güzel bakmak sevaptır. Gamzedeyim deva bulmamdaki gamzenin yanak çukur değil gama kedere uğramış kişi olduğunu." Ö. 56: "Beni en çok şaşırtan bilmediğim kelime olan Galatimeşhur kelimesinin anlamını fark etmiş olmak." Ö.29: "Çaydanlık, aslında sadece çaydan'mış. -dan eki farsçada -lık görevindeymiş." Ö.79: "Vasat orta demekken ben kötü anlamında biliyordum. Öğrenince çok şaşırdım." Ö.13: "Nahif, zafiri tüketmek." Ö.55: "Kısa kes aydın havası olsun (kısa kes aydın abası olsun)." Ö.49: "Evlat kelimesinin çoğul olması." Ö.76: "Boylu poslu olarak bildiğim tamlamanın Topluma Hizmet dersi kapsamında yaptığımız Türkçeye farkındalık projesinde boylu boslu

olduğunu öğrenince şaşırmışım. Ürün etiketlerini yapıştırırken Hocamızla da konuşmuştuk.”

Öğretmenlerin doğrularını öğrendiklerinde onları en çok şaşırtan galatimeşhurlara birbirinden farklı örnekler sunmaları sebebiyle çoğunluk diğer kategorisi adı altında toplanmıştır. Öğretmenlerin %12'si bilmedikleri için örnek veremediklerini belirtirken %17'si “Eşek hoşaftan / hoş laftan ne anlar.” örneğini vermişlerdir. Öğretmenler burada “Eşek hoşaftan ne anlar.” olarak bilinen atasözünün galatimeşhur olduğunu, doğrusunun ise “Eşek hoş laftan ne anlar.” şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. TDK, Türkçe Sözlük'te ise bu atasözü “Eşek hoşaftan ne anlar.” şeklinde belirtilmektedir. Galatimeşhur olarak bilinen bu atasözünün aslında galatimeşhur olmadığı göz önüne alındığında öğretmenlerin bu atasözündeki galatimeşhur farkındalığına sahip olmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin %10'u “Ane/ana gibi yâr Bağdat gibi diyar olmaz.” örneğini, %6'sı ise “Sıhhâtler/saatler olsun.” örneğini vermiştir.

3.4 Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Dördüncü alt amaç olan “Sizce galatimeşhurlar neden ve nasıl ortaya çıkmıştır?” sorusundan elde edilen bulgular, temalar oluşturularak Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5. Öğretmenlere göre galatimeşhurların ortaya çıkış şekli

Temalar	f	%	Yanıtlar
Kulaktan kulağa yayılarak	16	16,0	Ö.96: “Halk arasında kulaktan kulağa yayılırken sözlü olarak sözcüklerin bozulması ve halkın yeterince Türkçeye vakıf olmaması.” Ö.75: “Kulaktan kulağa yayılması kelimenin orijinalini kaybetmesine sebep olmuş olabilir.” Ö.42: “Kulaktan kulağa yayılan bu sözlü ürünlerin zamanla değişiminden ortaya çıkmıştır.”
Halk arası kullanım	15	15,0	Ö.76: “Dilin geçmişten günümüze süregelen halk arasında kullanımındaki genellemeler sonucunda ortaya çıktığını düşünüyorum.” Ö.60: “Halk arasındaki kullanımlardan dolayı ortaya çıkmıştır Galat kelime anlamı olarak hata demektir zaten.” Ö.92: Zaman içerisinde dilin halk arasında kullanımı ile çıkmıştır herhalde.”
Yanlış anlaşılma	12	12,0	Ö.62: “Kelimeler yanlış anlaşılıp uygun ifadeler söylenmiş olabilir.” Ö.61: “Dikkatsiz kullanımlardan ya da yanlış anlaşılmalardan çıkmıştır.” Ö.80: “Halk arasında kelimelerin yanlış anlaşılması sonucu ortaya çıktığını düşünüyorum.”
Çeşitli farklılıklarla	12	12,0	Ö.7: “Farklı kültürlerin etkileşimi dili de etkilemiştir. Bir dilden bir dile geçen sözcük tam anlamı yerine farklı bir anlamda kullanılmış ya da başat kültürün fonetiğine uymadığı için değişime uğramış olabilir.” Ö.8: “Şive ve yöre farklarıyla ortaya çıkmıştır” Ö.95: “Türkçemiz farklı dillerin etkisi altında kalıp çeşitli milletlerin

			dilinden bazı kelimeler almıştır. Bu kelimeler de zamanla değişikliklere uğrayarak Türkçeye yerleşmiş olup galatimeşhurlar ortaya çıkmış olabilir.”
Kolaylık	11	11,0	<p>Ö.33: “Arapça, Farsça kelimelerin Türkçeye geçişi esnasında söylemesi kolay olacak şekilde evrilmiştir. Türkçe daha pratik bir dil. O kelimeleri de Türkçeye uyarlamaya çalışıyoruz.”</p> <p>Ö.100: Dil var olduğu sürece her zaman kolay olanı seçer ver kullanır. Halk arasında konuşula konuşula değişim göstermesi normaldir.”</p> <p>Ö.34: “Söylenmesi kolay olması bu nedenle yaygınlaşması.”</p>
Değişime uğrayarak	10	10,0	<p>Ö.49: “Sonuçta dil yaşar. Zaman geçtikçe her şey gibi dil de değişime uğrar. Cümlelerin bütününe anlamını bilip uygun yerde kullanırız fakat cümle içindeki bu kelimelerin anlamını sorgulamayız.”</p> <p>Ö.48: “Sözlü geleneğin ürünü olan bu galatimeşhurlar olay veya kişiler için ortaya çıkmış ve zamanla değişime uğramıştır.”</p> <p>Ö.2: “Dil canlı bir varlık olduğu için sürekli bir değişime uğrar. İnsanoğlunun kullandığı mahalli ağzından dolayı dilimizde galatimeşhurlar çoğaldı.”</p>
Telaffuzla ilgili	9	9,0	<p>Ö.84: “Söyleniş ve telaffuz farklılıklarından ortaya çıkmış olabilir.”</p> <p>Ö.71: “Yanlış telaffuzdan ve dile özen gösterilmemesinden dolayı ortaya çıkmış olabilir.”</p> <p>Ö.5: “Telaffuzdaki zorluklardan dolayı ortaya çıkmıştır.”</p>
Bilmiyorum	8	8,0	<p>Ö.56: “Hiçbir fikrim yok diyebilirim. Ama temizlikle alakalı olduğunu düşünüyorum. Dini bir çıkış noktası olabilir.”</p> <p>Ö.25: “Bilmiyorum.”</p>
Diğer	7	7,0	<p>Ö.44: “Toplumda kullanılan dil ile ilgili olabilir. Benzetmelerin sonucu olarak ortaya çıkmış olabilir.”</p> <p>Ö.16: “Dil sürçmesi ve kelimelerin anlamlarına dair bilgi eksikliği yüzünden çıkmıştır.”</p>

Tablo 5’te yer alan bulgulara göre öğretmenlerin %16’sı galatimeşhurların kulaktan kulağa yayılarak ortaya çıktığını belirtirken %15’i zaman içinde halk arasındaki kullanımlar ile ortaya çıktığını belirtmiştir. %12’lik bir dilim galatimeşhurların yanlış anlaşılmalardan sonucu ortaya çıktığını belirtirken bir başka %12’lik dilim dil ve kültür, şive ve yöre farklılıkları gibi çeşitli farklılıklar sonucunda ortaya çıktığı görüşünü bildirmişlerdir. Öğretmenlerin %11’i söylemesi kolay olan kelimelerin tercih edilmesiyle galatimeşhurların ortaya çıkmış olabileceğini belirtirken %10’u zaman içinde değişime uğrayarak, %9’u telaffuzdaki yanlış, zorluk ya da farklılıklar sonucu ortaya çıkmış olabileceğini bildirmiştir. Öğretmenlerin %8’i “bilmiyorum” yanıtını verirken %8’lik kısım ise bahsi geçen temalar dışında diğer kategorisindeki görüşleri belirtmişlerdir.

3.5 Beşinci Alt Amaç İlişkin Bulgular

Beşinci alt amaç olan “Galatimeşhurlar dilimiz için bir zenginlik midir yoksa dili yozlaştıran bir bozukluk mudur? Düşüncelerinizi açıklayınız.” sorusundan elde edilen bulgular temalar oluşturularak

Tablo 6'da verilmiştir:

Tablo 6. Galatimeşhurların dildeki yeri

Temalar	f	%	Yanıtlar
Dili yozlaştıran bir bozukluk	50	50,0	<p>Ö.1: "Benim için bir bozukluktur. Bu ifadeleri kullanan insanlar toplum içinde komik duruma düşebilir ya da bilgisiz, deneyimsiz olduğu izlenimi verebilir."</p> <p>Ö.10: "Dili yozlaştıran bir unsur olarak görüyorum çünkü dilin yapısını değiştirmese de sözcüğün yapısını değiştirmekte cümle anlamı olarak da farklılığa neden olmaktadır. Dilimize pelesenk olan galatimeşhurları benimsediğimiz için hep doğruymuş gibi kabul ediyoruz hâlbuki çoğu kişi gerçekte cümlenin ya da kelimenin doğrusunu bilmiyor evrimleşmiş değişmiş halini bilip kullanıyorlar."</p> <p>Ö.95: "Bence galatimeşhurlar dili yozlaştıran bir bozukluktur. Dilimizin yapısına zarar vererek anlatım bozukluklarına sebebiyet vermektedir. Bu yanlışlıkları benimsemek gelecek nesillere de aynı şekilde aktaracağımız anlamına gelmektedir. Dolayısıyla dilimizin yozlaşmaması için galatimeşhurların doğru kullanımını öğrenmek oldukça önemlidir."</p>
Dilimiz için bir zenginlik	37	37,0	<p>Ö.47: "Dillerin canlı bir varlık olduğunu düşünürsek 100 yıl önceki kullanımla bugünkü kullanımın aynı olmasını beklemek bence doğru olmaz. Dil kullanıcıları bu yönde tercih ettiyse bizim de bunu zenginlik olarak görmemiz gerekmektedir."</p> <p>Ö.58: "Açıkçası dilimize zarar verdiğini düşünmüyorum. Çok galatimeşhurun olması dilimizin ne kadar zengin olduğunu gösterir. Dili yozlaştırmaktan çok zamanla anlam kaybına uğrar."</p> <p>Ö.33: "Bir zenginlik olduğunu düşünüyorum. Kelimelerin canlı olduğunu düşünürsek değişimin olması çok normal. Hep aynı kullanımda kalamaz."</p>
Ne zenginlik ne de bozukluk	9	9,0	<p>Ö.38: "Dile yerleşti ve toplum tarafından üzerinde uzlaşmış aynı manada kullanıldığı için zenginlik olmasa da yozlaşma değildir."</p> <p>Ö.46: "Dilimizi yozlaştırdığını düşünmüyorum. Ama bir zenginlik olarak da görmüyorum. Doğrusunu bilip kullanmak en güzeli."</p> <p>Ö.16: "Zenginlik de değildir bozukluk da değildir. Affına lüzum olmayan dil sürçmeleri olarak görülebilir."</p> <p>Ö.49: "Birçok söylem söylene söylene değişebiliyor. Buna karşı</p>

Diğer	4	4,0	<i>değilim. Mesela Bozüyük ilçesi aslında boz höyükten geliyormuş, zamanla Bozüyük halini almış. Yeni ifadelerle kullanılabilir fakat aslını bilmekte ve öğrenmekte fayda var diye düşünüyorum."</i>
-------	---	-----	--

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenlerin 50'si galatimeşhurları dili yozlaştıran bir bozukluk olarak görmekteyken %37'si dil için bir zenginlik olarak görmektedir. Öğretmenlerin %9'u galatimeşhurları ne bir zenginlik ne de bir bozukluk olarak görmekteyken diğer kategorisinde yer alan %4'lük dilim ise galatimeşhurların dildeki yeri hakkında ya çekimser kalmış ya da zenginlik veya bozukluk olarak nitelendirilebilmesinin önüne bir şart koşmuşlardır.

3.6 Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacını araştırmaya katılan öğretmenlerin galatimeşhurlar hakkında ne kadar bilgi ve farkındalığa sahibi oldukları oluşturmaktadır. Bu bağlamda katılımcılara çeşitli galatimeşhurlar sunulmuş ve bunların içinden bildiklerinin doğrularını yazmaları istenmiştir: "Göz var, nizam var- zürafanın düşkününü beyaz giyer kış günü- boylu poslu- mesire yeri- eninde sonunda- aptala malum olur- kazasker- ateş olsa cürmü kadar yer yakar- kelli felli- mütevazı" galatimeşhurlarından bildiklerinizin doğru kullanımlarını aşağıya yazınız." Alınan cevaplar, formda verilen galatimeşhurun "Doğrusu", "Bilmiyorum" ve "Diğer" başlıkları altında Tablo 7'de belirtilmiştir:

Tablo.7 Öğretmenlerin galatimeşhur kelime bilgileri

Galatimeşhurlar	f	%
Göz var, nizam var:		
Doğrusu=Göz var izan var	60	60,0
Bilmiyorum	21	21,0
Diğer	19	19,0
Zürafanın düşkününü, beyaz giyer kış günü:		
Doğrusu=Zürefanın düşkününü, beyaz giyer kış günü	44	44,0
Bilmiyorum	43	43,0
Diğer	13	13,0
Boylu poslu:		
Doğrusu=Boylu boslu	43	43,0
Bilmiyorum	57	57,0
Diğer	0	0,0
Mesire yeri:		
Doğrusu=Mesire	8	8,0
Bilmiyorum	87	87,0
Diğer	5	5,0
Eninde sonunda:		
Doğrusu=Önünde sonunda	42	42,0
Bilmiyorum	57	57,0
Diğer	1	1,0
Aptala malum olur:		
Doğrusu=Abdala malum olur	68	68,0

Bilmiyorum	29	29,0
Diğer	3	3,0
Kazasker:		
Doğrusu=Kazı+asker	0	0,0
Bilmiyorum	92	92,0
Diğer	8	8,0
Ateş olsa cürmü kadar yer yakar:		
Doğrusu=Ateş olsa cirmi kadar yer yakar	23	23,0
Bilmiyorum	67	67,0
Diğer	10	10,0
Kelli felli:		
Doğrusu=Kerli ferli	20	20,0
Bilmiyorum	78	78,0
Diğer	2	2,0
Mütevazi:		
Doğrusu=Mütevazı	34	34,0
Bilmiyorum	63	63,0
Diğer	3	3,0

Tablo 7 incelendiğinde, formda verilen 10 galatimeşhurdan yalnızca 2 tanesinin ortalamanın üzerinde bulunduğu görülmektedir. “Göz var, nizam var” olarak bilinen galatimeşhurun doğru şeklini “Göz var, ızan var” olarak doğru yanıtlayan öğretmenlerin sayısı %60 oranında iken; “Aptala malum olur” şeklinde bilinen galatimeşhuru “Abdala malum olur” olarak doğru yanıtlayan öğretmenlerin sayısı en yüksek oranla %68’dir. Elde edilen bulgulardan hareketle kalan galatimeşhurlar çok bilinenden az bilinene doğru sıralanmıştır. Bu sıralamaya göre “Zürefanın düşkününü, beyaz giyer kış günü.” %44; “Boylu boslu” %43; “Önünde sonunda” %42; “Mütevazı” %34; “Ateş olsa cirmi kadar yer yakar.” %23; “Kerli ferli” %20; “Mesire yeri” %8 oranında doğru yanıt alınan; Arapça kökenli olup iki kelimenin birleşimiyle oluşan “Kazıasker” ise öğretmenlerden hiç doğru yanıt alınamayan galatimeşhur olarak tabloda yerini almıştır.

Öğretmenlerin diğer kategorisinde yer alan cevaplarına örnek verilecek olursa, “Göz var, nizam var.” galatimeşhurunun doğru şeklini Ö.8 ve Ö.69, “Göz var hızan var.” olarak yanıtlarken Ö.30, “Göz var uzan var.” şeklinde, Ö.94 ise “Göz var hıza var.” şeklinde yanıtlamışlardır. “Zürefanın düşkününü beyaz giyer kış günü.” olarak bilinen galatimeşhurun “Diğer” cevaplarına örnek verilecek olursa, Ö.45 ve Ö.90, “Fukaranın düşkününü beyaz giyer kış günü.” şeklinde, Ö.48 ise “Züreyfanın düşkününü beyaz giyer kış günü.” şeklinde yanıtlamıştır. “Eninde sonunda.” galatimeşhurunu Ö.58 “Önü sonu” şeklinde yanıtlamıştır. “Aptala malum olur.” galatimeşhurunu Ö.13 “Apdala malum olur.” şeklinde yanıtlarken Ö.31 “Abtala malum olurmuş.” şeklinde yanıtlamıştır. Doğrusunun bilinmediği tespit edilen galatimeşhur “kazasker” ise Ö.2 tarafından “Kazaasker”, Ö.5 ve Ö.28 tarafından “Kadıasker” şeklinde yanıtlanmıştır. “Ateş olsa cürmü kadar kadar yer yakar.” galatimeşhurunu Ö.38 “Ateş olsa cimri kadar yer yakar.”, Ö.85 “Ateş olsa cürmük kadar yer yakar.” şeklinde yanıtlamıştır. “Kelli felli” galatimeşhurunu Ö.55 “Kerli ferdi” şeklinde cevaplandırmıştır. Son olarak “Mütevazi” galatimeşhurunu Ö.2 “Mütavazi” şeklinde, Ö.5 ise “Mutavazı” olarak cevaplandırmıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Galatimeşhurlar üzerine bir inceleme yapmak üzere farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin galatimeşhurlara yönelik görüşlerinin alındığı ve galatimeşhurlara yönelik mevcut farkındalıklarının tespit edilmeye çalışıldığı bu araştırmada öğretmen görüşleri 6 başlık altında incelenmiştir. Bu bağlamda galatimeşhurlara yönelik alınan görüşlere göre, öğretmenlerin %30'unun galatimeşhurlar hakkında bilgi sahibi olmadığı, %14'ünün galatimeşhur terimine yabancı olmasına karşın belli bir bilgiye sahip olduğu, bildiklerinin galatimeşhur olarak adlandırıldığını bilmediği, %56'sının ise galatimeşhurlar hakkında bir ön bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin bildikleri galatimeşhurlara örnekler vermesine yönelik alınan görüşlerde %10'luk bir dilim bilgi sahibi olmadığını belirterek görüş bildirmemiştir. Birbirine yakın yüzdelerle sahip örneklerden öne çıkan galatimeşhur %25 ile "Ane/ana gibi yâr Bağdat gibi diyar olmaz" olmuştur. Öğretmenlerin doğrularını öğrendiklerinde en çok şaşırdıkları galatimeşhurlara yönelik alınan görüşlerde %12'lik dilimin bilmediği için görüş bildirmediği tespit edilmiş olup alınan diğer görüşler birbirinden farklı birçok galatimeşhura işaret ettiği için bu çoğunluk %55 ile "diğer" başlığı altına alınmıştır. Ayrıca bu görüşlerden hareketle öğretmenlerin %17'sinin "eşek hoşaftan / hoş laftan ne anlar" atasözüne yönelik yeterli farkındalığa sahip olmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenler bu atasözünün doğrusunun "eşek hoş laftan ne anlar" olduğunu belirtirken TDK Türkçe Sözlük'te bu atasözü, "eşek hoşaftan ne anlar" şeklinde belirtilmektedir. Galatimeşhurların ortaya çıkış şekline yönelik alınan görüşler birbirine yakın yüzdelerle farklılıklar göstermektedir. 9 farklı tema oluşturularak sınıflandırılan görüşlerde öğretmenlerin %16'sı galatimeşhurların kulaktan kulağa yayılarak ortaya çıkmış olabileceğini belirtmiştir. %15'i halk arasındaki kullanımlarla, %12'si yanlış anlaşılmalarda yoluyla, %12'si çeşitli farklılıklarla (şive ve töre farkları, farklı dillerin etkisi vb.), %11'i galatimeşhurların kolay ve pratik olmasıyla, %10'u zaman içindeki değişimle, %9'u telaffuzla ortaya çıkmış olabileceğine yönelik görüş bildirmiştir. %7'si daha farklı görüşler belirtmiştir ve %8'inin ise görüş bildirmediği tespit edilmiştir. Galatimeşhurların dildeki yerine yönelik alınan görüşlerde öğretmenlerin %50'si galatimeşhurları dilimiz için bir bozukluk olarak görmektedir. %37'si ise bunların dilimiz için bir zenginlik olduğu yönünde görüş belirtirken %9'u galatimeşhurları ne bir zenginlik ne de bir bozukluk olarak görmüş ve diğer kategorisinde yer alan %4'lük dilim ise galatimeşhurların dildeki yeri hakkında ya çekimser kalmış ya da zenginlik veya bozukluk olarak nitelendirilebilmesinin önüne bir şart koşmuşlardır. Son olarak öğretmenlerin galatimeşhurlara dair ne kadar farkındalık sahibi oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin %68'i "aptala malum olur" olarak bilinen galatimeşhurun aslında "abdala malum olur" olduğunu belirtmiştir ve bu galatimeşhurun en fazla farkındalık sahibi olunan galatimeşhur olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. İkinci sırada %60 bilinme düzeyi ile "göz var izan var" yer almaktadır. "Kazasker" olarak kullanımı yaygınlık kazanmış olan galatimeşhurun aslında "kazı+asker" den geldiğini ise çalışmaya katılan hiçbir öğretmenin doğru yanıtlamadığı tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde galatimeşhurlar ile ilgili çalışmaların genellikle Türk dili ve edebiyatı alanına hizmet eder nitelikte olduğuna rastlanılmakla beraber çalışmaların galatimeşhurlar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kültürel (1989), Şişman (1997), Epli (2000), İpek (2001), Şengül (2019), Uygun (2019), Özer'in (2020) yüksek lisans tezlerinde galatimeşhurlar üzerine incelemeler yaptıkları görülmektedir. Şişman'ın (1997) Ali Seydî Bey'in Defter-i Galatât isimli eserine yönelik incelemelerde bulunduğu tez çalışmasında galatimeşhurların orijinal biçiminde ısrarcı olunmasını eksik bir davranış olarak yorumladığı görülmektedir. Güncel çalışmalardan biri olarak Şengül (2019) 16. ve 19. yüzyıllara ait iki eserde (Galatâtü'l-Avâm -Terceme-i Galatâtü'l-Avâm) galatimeşhurların kabul edilen ortak kelimelerin anlamlarını karşılaştırarak zaman içinde meydana gelen anlam değişimlerini ve

bunlara sebep olan anlam olaylarını ortaya koymuştur. Karşılaştırmaya dayalı bir başka çalışma ise Yüce'ye (2009) aittir ve çalışmada bu Galatât-ı Terceme Defterleri'nde önerilen çeviri normlarının, dönemin hâkim çeviri normları ile karşılaştırılmasını amaçladığı çalışmada dilin merkeze alındığı bir çeviri eleştirisi geliştirildiği sonucuna ulaşmıştır. Çeviriye yönelik galat sözlüklerinin ele alındığı bir başka çalışma ise Semercioğlu'na (2010) aittir. Bu çalışmada Osmanlı aydınları tarafından çeviri eleştirisi olarak galatlar üzerine kaleme alınmış üç farklı eser incelenerek bu eserlerin Türkçenin gelişimine olan katkısına değinilmiştir. Uygun (2019) ise galatları dilin değişim ve dönüşüm boyutlarıyla ele almıştır. Çalışmasında Kâmûs-ı Türkî'deki galat unsurlardan hareketle Osmanlı Türkçesindeki galat oluşum modellerini ortaya koyduğu görülmektedir. Halıcı, (2018) günümüz Türkiye Türkçesinde kullanılan meşhur galatları ortaya koyduğu çalışmada galatimeşhurların dil için bir zenginlik olduğu ve onları değiştirmeye çalışmanın gerekli olmadığı yorumunu getirmiştir.

Galatimeşhurlar üzerine yapılmış çalışmaların genellikle edebiyat alanına hizmet ediyor olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra çalışmalar daha çok araştırma-inceleme kapsamında yer almakta olup bunların galat sözcüklerin tespit edilmesine yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Galatimeşhurların dil için zenginlik mi yoksa dili bozan yapılar mı olduğu tartışması günümüzde de canlılığını korumaktadır, çünkü galatimeşhurlar geçmişten günümüze yaşayan bir unsur olmaya devam etmektedir. Bu çalışmada günümüzde fazlaca yaygın kullanım alanına sahip galatimeşhurlara yönelik öğretmen görüşlerinin alınması ve öğretmenlerin galatimeşhurlara olan farkındalıklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Alanyazında galatimeşhurlar Türkçe eğitime adapte edilerek ve öğretmenleri de içine alarak yapılmış bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Yapılan çalışmada öğretmenlerin galatimeşhurlara yönelik yüksek bir farkındalığa sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerden alınan görüşlerden de yola çıkarak galatimeşhurların dile köklü bir şekilde yerleştiği, dil için bir bozukluk olarak görülse bile doğru kullanımının tercih edilmediği, günlük hayatta olduğu kadar okul ortamında da önemli bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda galatimeşhurlar üzerine geçmişten süregelen ikiliğin günümüzde de devam ettiği, bu unsurlar üzerine ortak bir görüşün kabul görmediği ulaşılan bir başka sonuçtur. Günümüzde yaygın bir şekilde kullanılmaya devam edilen galatimeşhurları dil için bir bozukluk olarak görüp doğrularının kullanılmasına çalışmak yerine bu galatimeşhurların yalnızca doğru kullanımlarının farkında olmak beraberinde kullandığımız dilin farkında olmayı getireceği için her bir ana dili konuşuruna önemli roller düşmektedir. Yeni bir neslin temelini atma sorumluluğunu üstlenerek okullarda öğretmenlik mesleğini icra eden öğretmenlerin de galatimeşhurların farkında olması ve yetiştirdikleri yeni nesillere galatimeşhurlara yönelik farkındalık kazandırması hem dil hem de kültür mirasımız için önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Atik Arıkan, S. (7 Şubat 2015). "Galat-ı Meşhur". *Yeni Söke Gazetesi*.
- Ayverdi, İ. (2005). *Misalli Büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Dağlar, A. (2008). Ebussuûd Efendi'nin Telaffuz-ımlâ Üzerine Dikkatleri ve İki Risâlesi. *Turkish Studies*, 3(6), 187-214. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.457>
- Develi, H. (1997). Kemalpaşazade ve Ebussuûd'un Galatât Defterleri. *İlmî Araştırmalar Dergisi*, (4), 99-125.
- Eminoğlu, E. (2011). Galat sözlükleri ve Mehmed Hafid Efendi'nin Galatât Sözlüğündeki Çağatayca Sözcükler. *Electronic Turkish Studies*, 6(1), 1021-1038. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2164>
- Epli, Ş. N. (2000). *Yeni Galatat Sözlüğü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Halıcı, K. H. (2018). "Günümüz Türkiye Türkçesinde Meşhur Galatlar" *I. Genç Türkologlar Çalıştayı Bildiri Kitabı* (273-285), 22-23 Mart, Ordu.
- İpek, S. (2001). *Ali Himmət (Berki) Fazıl'ın Galatat Defteri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Kaçalin, M. S. (1996). "Galat". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları.
- Korkmaz, F. (2007). Alıntı Kelimelerin Türkçeleşme Sürecinde Bazı Arapça Kelimelerin Görev Değişikliğine Uğraması Üzerine. *İlmî Araştırmalar*, (23), 103-112.
- Kuş, E. (2012). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Kültüral, Z. (1989). *Galat Sözlükleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kültüral, Z. (2008). *Galatât Sözlükleri*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Özer, F. (2019). Kamûs-ı Türkî'deki Galat Sözcüklerin Biçimbirimsel ve Anlamsal Olarak İncelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, (19), 209-220.
- Semercioğlu, U. (2010). Osmanlı'da İlk Çeviri Eleştirileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 29-39.
- Stewart, C.J. ve Cash, W.B. (1985). *Interviewing: Principles and practies* (4th ed.). Dubuque, IO: Wm. C. Brown Pub.
- Şahin, E. (2011). Spor Edebiyatında Yeni Bir Ad Eylem Bağlantısı: +(y)a kaybet. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, (713), 420-426.
- Şengül, İ. (2019). *Sırrı Paşa'nın Galatat Adlı Eseriyle İbn-İ Kemal'in Galatatü'l-Avam Adlı Eserinin Tercümesinin Anlamsal Bakımdan Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şişman, R. Ş. (1997). *Defter-i Galatat*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Toparlı, R. (1996). Türkçemizdeki Galat Sözcükleri. *Türk Dili*, (540), 607-618.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. (11. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uygun, M. (2019). *Galatlar Üzerine Bir İnceleme Ve Kâmûs-İ Türkî'de Galatlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Yavuz, K. (1989). "Galat, galatat ve Muînî'nin Dildeki Tasarrufları". *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, (60), 127-148.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yüce, B. (2009). *Galatât-I Terceme Defterleri'nde Çeviri Normları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.